

Artikel naar aanleiding van de Europese Parlementsverkiezingen van 10 juni 2004

Ondanks lage opkomst toch interessant

door Maurice de Hond

De opkomst voor de verkiezingen van het Europees Parlement is kleiner dan de helft van die van de laatste Tweede Kamerverkiezingen. Het is daardoor onmogelijk om conclusies te gaan trekken op landelijk niveau. Toch kent de uitslag een aantal aspecten, die wat meer zeggen over de huidige Nederlandse politieke situatie.

De twee nieuwe partijen, die vandaag succesvol zijn geweest, Europa Transparant en Partij voor de Dieren, hebben een duidelijke invloed gehad op zowel de uitslag als de opkomst. De meeste stemmers op deze partijen zouden niet zijn opgekomen als deze partijen niet aan de verkiezingen hadden meegedaan. Ze zijn dus verantwoordelijk voor ongeveer 4% van de opkomst.

VVD, SP en de LPF zijn ongeveer 20% van hun wel opgekomen electoraat aan deze partijen kwijt geraakt. Bij de PvdA was dat slechts 5%. En ook dat heeft invloed op de uitslag. Dat de VVD het etiket krijgt van de grote verliezer van deze verkiezingen is hier met name aan toe te schrijven. En de LPF had misschien wel een zetel gewonnen als deze nieuwe protestpartijen er niet waren geweest.

De “winst” van het CDA bij deze verkiezingen is vooral toe te schrijven aan het feit dat ook deze keer oudere kiezers beduidend beter opkomen dan jongere kiezers. Onder de groep 65+ is ruim 50% opgekomen en zij stemden voor ongeveer 40% op het CDA. De kiezers onder de 30 jaar kwamen voor minder dan 25% op. Zij stemden voor minder dan 15% op het CDA. Als deze groepen in gelijke mate waren opgekomen dan zou het CDA zeker 6% minder hebben behaald en was de PvdA de grootste partij geworden. Dat neemt niet weg dat lijsttrekker Eurlings erin is geslaagd ex-CDA-kiezers te winnen, die als het gisteren Tweede Kamerverkiezingen waren geweest niet op het CDA zouden hebben gestemd.

De PvdA heeft vooral last gehad van de lage opkomst van haar eigen kiezer. De relatie Van der Berg-Bos werkt anders dan de relatie Eurlings-Balkenende. Maar voor een verkiezing van een Europees Parlement is dit voor de PvdA zeker geen slecht resultaat.

De VVD is de grote verliezer van deze verkiezing. Ondanks dat deze partij nog redelijk wat kiezers gewonnen heeft van het CDA is men toch veel kiezers kwijtgeraakt (met name naar de twee winnende nieuwe partijen).

Groen Links en SP hebben het precies gedaan zoals verwacht kon worden. Dat geldt ook voor de combinatie ChristenUnie en SGP. Die laatste combinatie profiteert altijd sterk van een lage opkomst. Met name de SGP met haar 150.000 trouwe kiezers is in Nederland een soort vaste waarde. De uitslag van deze partij hangt eigenlijk alleen af van de opkomst van de rest van de Nederlandse kiezers.

D66 heeft op het laatst geprofiteerd van de kiezers die niet wilden dat deze partij verdween uit de Tweede Kamer en de laatste peilingen wezen in die richting. De opkomst van deze groep was relatief hoog en men stemde in overgrote mate D66.

LPF is aan een verdere glijvlucht bezig. Vrijwel de enige kiezers die op deze partij stemden waren kiezers die al eerder LPF hadden gestemd. Nieuwe zijn er vrijwel niet bijgekomen, maar een fors deel van de LPF-kiezers zijn hetzij niet opgekomen (meer dan bij andere partijen) of hebben Europa Transparant gestemd.

40% van de kiezers van Europa Transparant zijn afkomstig van de VVD, 30% van het CDA. Terwijl maar 10% van de PvdA afkomstig is. Dit zijn vooral kiezers die ontevreden zijn over het optreden van CDA en VVD binnen de Nederlandse politiek, maar niet naar een andere landelijke partij willen overstappen.

Bij de Partij voor de Dieren komt 50% van VVD en CDA,

Hoewel de einduitslag het nogal versluiert is het meest opvallende aan de uitslag het feit dat relatief veel kiezers nu een andere partij hebben gekozen dan een jaar geleden. Bij CDA, VVD en D66 (de drie regeringpartijen) heeft minder dan 60% van degenen die opkwamen wederom dezelfde partij gestemd. Bij PvdA, SP en Groen Links is dat ongeveer 70%. In 1999, toen de verkiezingen voor het Europees Parlement ook een jaar na die voor de Tweede Kamer plaatsvonden, was dit percentage voor vrijwel alle partijen hoger dan 75%. De kiezer wordt steeds vlottender en de maximale verschuiving die we tot nu toe bij Tweede Kamerverkiezingen hebben meegemaakt (van 0 naar 26 zetels voor de LPF in 2002) zal in de niet al te verre toekomst gemakkelijk overtroffen kunnen worden.